

آیا شیعه معتقد به تحریف قرآن است؟

مشهور دانشمندان شیعه برآنند که هیچ گونه تحریفی در ساحت مقدس قرآن راه نیافته و قرآنی که امروز در دست ما است، همان کتاب آسمانی

مشهور دانشمندان شیعه برآنند که هیچ گونه تحریفی در ساحت مقدس قرآن راه نیافته و قرآنی که امروز در دست ما است، همان کتاب آسمانی است که بر پیامبر گرامی نازل شده و هیچ زیاده و نقصانی در آن صورت نگرفته است. برای روشن شدن این سخن، به چند گواه روشن در این زمینه اشاره می‌کنیم:

1- پروردگار عالم صیانت و پاسداری از کتاب آسمانی مسلمانان را تضمین نموده و می‌فرماید:

«إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ؛ ما قرآن را فرو فرستادیم و یقیناً از آن نگهداری می‌کنیم«[1]

روشن است که شیعیان جهان، از آن‌جا که قرآن را به عنوان سرلوحه اندیشه و رفتار خود قرار می‌دهند، به این آیه شریفه ارج نهاده و به پیام آن در حفظ و صیانت کتاب خدا، ایمان دارند.

2- پیشوای بزرگ شیعیان علی(علیه‌السلام) که خود همواره همراه پیامبر گرامی و از کاتبان وحی بود، در مناسبت‌های گوناگون، مردم را به سوی همین قرآن، فرموده است که برخی از سخنان آن حضرت را در زیر یادآور می‌شویم:

«واعلموا ان هذا القرآن هو الناصح الذی لا یغش و الهادی الذی لا یضل؛ بدانید که این قرآن، موعظه‌گری است که هرگز غش و خیانت نمی‌کند و راهنمایی است که هرگز گمراه نمی‌سازد«[2]

«ان الله سبحانه لم یعط احداً بمثل هذا القرآن فانه حبل الله المتین و سببه المبین؛ خداوند سبحان، هرگز کسی را به مانند این قرآن نصیحت نفرموده است، قرآن ریسمان ستر الهی و وسیله استوار خدا است«[3]

«ثم انزل علیه الكتاب نوراً لا تطفأ مصابیحہ، و سراجاً لا یخبوا توقده. و منهاجا لا یضل نهجه... و فرقاناً لا یخمد برهانه؛ سپس خداوند کتابی را فرو فرستاد که نوری است خاموش نشدنی و چراغی است که هرگز بی فروغ نمی‌شود، و راهی است که هرگز رهروانش را گمراه نمی‌سازد، و مایه جدایی حق و باطل است که هیچ‌گاه خمودی برهان نمی‌گردد«[4]

از سخنان والای پیشوای بزرگ شیعیان، به خوبی روشن می‌گردد که قرآن کریم بسان چراغ فروزانی است که تا ابد، روشنگر راه انسان‌های پیرو آن، باقی خواهد ماند و هیچ گونه دگرگونی که موجب خاموشی فروغ آن و یا باعث گمراهی انسان‌ها گردد، در آن راه نخواهد یافت.

3- دانشمندان شیعه، اتفاق نظر دارند که پیامبر گرامی(صلی الله علیه و آله) فرمود: «من در میان شما دو یادگار سنگین و گرانبها به جای می‌گذارم؛ یکی کتاب خدا(قرآن) و دیگر اهل بیت و عترتم، مادام که به آن دو تمسک جوید، هرگز گمراه نمی‌شوید«.

این حدیث، از احادیث متواتر اسلامی است که هر دو گروه شیعه و سنی آن را نقل کرده‌اند. از این بیان به روشنی معلوم می‌گردد که از نظر شیعه، کتاب خدا(قرآن) هرگز دچار دگرگونی نخواهد شد؛ زیرا اگر تحریف در قرآن راه یابد، تمسک به آن موجب هدایت و رفع گمراهی نمی‌شود و این نتیجه، با نص صریح این روایت متواتر، ناسازگار است.

4- در روایات پیشوایان شیعه، که همه دانشمندان و فقیهان ما آن‌ها را نقل کرده‌اند، به این حقیقت تصریح شده است که قرآن، معیار تشخیص حق و باطل و مایه جدایی درست از نادرست است؛ به این معنا که هر سخنی حتی آنچه به اسم روایات به ما می‌رسد، باید به قرآن بازگردانده شود، اگر با آیات آن سازگار است، حق و درست و در غیر این صورت، باطل و نادرست خواهد بود.

روایات در این زمینه، در کتاب‌های فقهی و روایی شیعه بسیار است که به یکی از آن‌ها اشاره می‌کنیم:

امام صادق (علیه‌السلام) می‌فرماید:

171#& ما لم يوافق من الحديث القرآن فهو زخرف؛ هر سخنی که با قرآن سازگار نباشد، بیهوده و باطل است؛[5»]

از این روایات نیز به خوبی روشن می‌گردد که دگرگونی، در قرآن راه ندارد و لذا این کتاب مقدس، تا ابد می‌تواند به عنوان میزان شناخت حق و باطل، قلمداد شود.

5- دانشمندان بزرگ شیعه که همواره پیشتازان فرهنگ اسلام و تشیع بوده‌اند، به این حقیقت اعتراف کرده‌اند که قرآن کریم هرگز دچار دگرگونی نخواهد شد. گرچه شمارش همه این بزرگان دشوار است، لیکن به عنوان نمونه به برخی از آن‌ها اشاره می‌کنیم:

5-1- ابوجعفر محمد بن علی بن حسین بابویه قمی، معروف به 171#& صدوق؛[6»] (متوفای 381 هـ) می‌فرماید:

171#& اعتقاد ما در باره قرآن این است که آن سخن خدا و وحی است. و کتابی است که باطل و نادرستی در آن راه ندارد و از جانب پروردگار حکیم و دانا نازل گردیده است و او فرو فرستنده و نگهبان آن می‌باشد؛[6»]

5-2- سید مرتضی علی بن حسین موسوی علوی، معروف به 171#& علم الهدی؛[7»] (متوفای 436 هـ) می‌فرماید:

171#& گروهی از صحابه پیامبر؛ مانند عبدالله بن مسعود و ابی بن کعب و غیر آن‌ها، بارها همه قرآن را از اول تا به آخر، بر پیامبر گرامی خواندند و همه این‌ها به خوبی بر این حقیقت گواهی می‌دهند که قرآن گردآوری شده و مرتب و بدون کاستی و پراکندگی بوده است.[7]

5-3- ابوجعفر محمد بن حسن طوسی معروف به 171#& شیخ الطائفة؛[8»] (متوفای 460 هـ) می‌فرماید:

171#& اما سخن در فزونی یا کاستی قرآن، از مطالبی است که در خور این کتاب نمی‌باشد؛ زیرا همه مسلمانان بر عدم فزونی قرآن، اتفاق نظر دارند و در مورد کاستی آن هم، ظاهر مذهب مسلمانان، برخلاف آن است و این گفتار (عدم زیادت در قرآن)، به مذهب ما سزاوارتر است. این سخن را سید مرتضی پذیرفته و تأیید نموده است. و ظاهر روایات نیز همین حقیقت را به ثبوت می‌رساند. اندکی از مردم، به روایاتی در مورد نقصان آیات و یا جابه‌جایی آن‌ها اشاره کرده‌اند که از طریق شیعه و اهل سنت رسیده است ولی این روایات، از قبیل خبرهای واحد هستند که موجب علم و یا عمل بر طبق آن نمی‌شوند و بهتر آن است که از آن‌ها اعراض شود؛[8»]

5-4- ابو علی طبرسی، صاحب تفسیر 171#& مجمع البیان؛[9»] می‌فرماید:

171#& در مورد فزونی قرآن، همه امت اسلامی، بر بی‌پایگی آن، اتفاق نظر دارند، و اما در مورد کاسته شدن آیات آن، اندکی از اصحاب ما و گروهی از فرقه 171#& حشویه؛[9»] از اهل سنت روایاتی آورده‌اند، ولی آنچه از مذهب ما پذیرفته شده و صحیح است، بر خلاف آن می‌باشد؛[9»]

5-5- علی بن طاووس حلی معروف به 171#& سید بن طاووس؛[10»] (متوفای 664 هـ) می‌فرماید:

171#& نظر شیعه آن است که دگرگونی در قرآن راه ندارد؛[10»]

5-6- شیخ زین الدین عاملی (متوفای 877 هـ) در تفسیر آیه 171#& إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ؛[11»] می‌فرماید:

171#& یعنی ما قرآن را از هر دگرگونی و تغییر و فزونی محافظت و پاسداری می‌نماییم؛[11»]

5-7- قاضی سید نورالدین تستری، صاحب کتاب 171#& احقاق الحق؛[12»] (متوفای 1019 هـ) می‌فرماید:

171#& آنچه برخی به شیعه امامیه نسبت داده‌اند که آنان به دگرگونی قرآن قائل هستند، مورد پذیرش همه شیعیان نیست. تنها اندکی از آنان، چنین عقیده‌ای دارند که در میان شیعیان، به آنان اعتنا نمی‌شود؛[12»]

5-8- محمد بن حسین، معروف به 171#& بهاء الدین عاملی؛[13»] (متوفای 1030 هـ) می‌فرماید:

171#& صحیح آن است که قرآن عظیم، از هرگونه فزونی و کاستی مصون است و این که گفته می‌شود: 171#& نام

امیرمؤمنان(علیه السلام) از قرآن حذف شده است؛ و نزد دانشمندان پذیرفته نیست و هر کس که در تاریخ روایات کاوش کند، می‌داند که قرآن به دلیل تواتر روایات و نقل هزاران تن از صحابه ثابت و استوار است و همه آن در زمان پیامبر گرامی، گردآوری شده است؛[13]

9-5 فیض کاشانی، صاحب کتاب وافی(متوفای 1091 هـ) پس از آن که آیاتی از قبیل 171؛ إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ را، که بر عدم دگرگونی قرآن دلالت دارند، ذکر می‌کند، می‌فرماید:

171؛ در این هنگام، چگونه ممکن است تحریف و دگرگونی در قرآن راه یابد؟ علاوه بر این که روایات تحریف، مخالف کتاب خدا است. پس باید این روایات را بی‌پایه دانست؛[14]

10-5 شیخ حر عاملی(متوفای 1104 هـ). می‌فرماید:

171؛ انسان کاوشگر در تاریخ و اخبار؛ به درستی می‌داند که قرآن به دلیل تواتر روایات و نقل هزاران تن از صحابه، ثابت و استوار است و در زمان پیامبر، گردآوری شده و منظم بوده است؛[15]

11-5 محقق بزرگوار 171؛ کاشف الغطاء؛ در کتاب معروف خود؛ 171؛ کشف الغطاء؛ می‌گوید:

171؛ شکی نیست که قرآن، در پرتو حفظ و صیانت الهی، از هر کمبودی (و دگرگونی) محفوظ مانده است، چنانکه صریح قرآن و اتفاق نظر دانشمندان در همه عصرها بر آن گواهی می‌دهد. و مخالفت گروه اندکی، قابل اعتنا نمی‌باشد؛

12-5 رهبر انقلاب اسلامی، حضرت آیه الله العظمی امام خمینی (ره) نیز در این زمینه سخنی دارند که به عنوان گواه روشن دیگر، آن را یاد آور می‌شویم:

171؛ هر کس به عنایت مسلمانان در مورد گردآوری قرآن و نگهبانی و ضبط و تلاوت و نوشتن آن آگاه باشد، بر بی‌پایگی پندار 171؛ تحریف قرآن؛ گواهی می‌دهد و آن را غیر قابل باور می‌یابد و اخباری که در این زمینه وارد شده، یا ضعیف است که نمی‌توان به آن‌ها استدلال نمود و یا مجهول است که نشانه‌های ساختگی بودن آن‌ها آشکار می‌باشد و یا روایاتی است که مضمون آن‌ها، تأویل و تفسیر قرآن است و یا اقسام دیگر که بیان آن‌ها به تألیف کتابی جامع در این مورد نیاز دارد و اگر بیم خارج شدن از موضوع بحث نمی‌رفت، تاریخ قرآن و آنچه در طول قرن‌ها بر آن گذشته را شرح می‌دادیم و روشن می‌ساختیم که قرآن مجید، درست همین کتاب آسمانی است که در دست ما است و اختلاف نظری که در میان قاریان قرآن وجود دارد، امری جدید است که هیچ ارتباطی با آنچه که جبرئیل امین بر قلب پاک پیامبر گرامی نازل نمود، ندارد؛[16]

نتیجه:

جمهور مسلمانان، اعم از شیعه و سنی برآنند که این کتاب آسمانی، درست همان قرآنی است که بر پیامبر گرامی، فرو فرستاده شده است و از هر گونه تحریف و دگرگونی و فزونی و کاستی در امان است.

با این بیان، بی‌پایگی نسبت ناروایی که به شیعیان داده‌اند، به ثبوت می‌رسد و اگر نقل روایات ضعیفی در این مورد موجب این اتهام گردیده است، می‌گوییم نقل این روایات به فرقه اندکی از شیعه اختصاص ندارد؛ زیرا جمعی از مفسران اهل سنت نیز این‌گونه روایات ضعیف را نقل کرده‌اند که به چند نمونه از آن‌ها اشاره می‌کنیم:

1- ابوعبدالله محمد بن احمد انصاری قرطبی در تفسیر خود از ابوبکر انبازی و او نیز از ابی بن کعب روایت می‌کند که سوره احزاب (با هفتاد و سه آیه) در زمان پیامبر به اندازه سوره بقره (که دویست و هشتاد و شش آیه دارد) بوده است و آیه 171؛ رجم؛ نیز در این سوره قرار داشته [17] (هم اکنون اثری از چنین آیه‌ای در سوره احزاب به چشم نمی‌خورد!).

و نیز در همین کتاب، از عایشه نقل می‌کند که گفته است:

171؛ سوره احزاب در زمان پیامبر دویست آیه داشته، پس چون مصحف نوشته شد، به بیش از آنچه که الآن موجود است دست نیافتند؛[18]

2- صاحب کتاب 171؛ الاتقان؛ نقل می‌کند که عدد سوره‌های مصحف 171؛ ابی؛ یکصد و شانزده سوره بوده

است؛ زیرا دو سوره دیگر به نام‌های 171#&؛ حقد؛ 171#&؛ و 171#&؛ خلع؛ 171#&؛ در آن وجود داشته است؛[19]؛[raquo]

در حالی که همه می‌دانیم قرآن کریم یکصد و چهارده سوره دارد و از آن دو سوره (حقد و خلع) در قرآن، اثری نیست.

3- هبة الله بن سلامه، در کتاب 171#&؛ الناسخ و المنسوخ؛ 171#&؛ از انس بن مالک نقل می‌کند که گفته است: 171#&؛ در زمان پیامبر سوره‌ای را می‌خواندیم که به اندازه سوره توبه بود و من تنها یک آیه از آن را حفظ کرده‌ام و آن این است:

171#&؛ لو ان لابن آدم و ادیان من الذهب لابتغى اليهما ثالثا و لو ان له ثالثا لابتغى الها رابعا و لا يملأ جوف ابن آدم الا التراب و يتوب الله على من تاب؛[raquo]

در حالی که می‌دانیم چنین آیه‌ای در قرآن یافت نمی‌شود و اصولا با بلاغت قرآن نیز سازگار نمی‌باشد.

4- جلال الدین سیوطی در تفسیر 171#&؛ درالمنثور؛ 171#&؛ از عمر بن خطاب روایت می‌کند که سوره احزاب به اندازه سوره بقره بوده و در آن نیز آیه 171#&؛ رجم؛ 171#&؛ وجود داشته است.[20]

بنابراین گروه اندکی از دو فرقه شیعه و سنی، روایات ضعیف و سست بنیانی را در مورد 171#&؛ وقوع دگرگونی در قرآن؛[raquo] نقل کرده‌اند. این روایات ضعیف، از دیدگاه اکثریت قریب به اتفاق مسلمانان؛ اعم از تشیع و تسنن پذیرفته نشده است، بلکه نص آیات قرآن و روایات صحیح و متواتر اسلامی و اجماع و اتفاق هزاران تن از اصحاب پیامبر و اتفاق مسلمانان جهان، بر آن است که هیچ‌گونه تحریف، فزونی و کاستی در قرآن مجید، راه نداشته و ندارد.

.....

- [1] - حجر، آیه 9.
- [2] - نهج البلاغه (صبحی صالح)، خطبه 176.
- [3] - نهج البلاغه (صبحی صالح)، خطبه 176.
- [4] - نهج البلاغه (صبحی صالح)، خطبه 198.
- [5] - اصول کافی: ج 1، کتاب فضل العلم، باب الاخذ بالسنة و شواهد الكتاب، روایت 4.
- [6] - الاعتقادات: ص 93.
- [7] - مجمع البیان: ج 1، ص 10 به نقل از جواب 171#&؛ المسائل الطرابلسات؛ 171#&؛ سید مرتضی.
- [8] - تبیان: ج 1، ص 3.
- [9] - مجمع البیان: ج 1، ص 10.
- [10] - سعد السعود: ص 144.
- [11] - اظهار الحق: ج 2، ص 130.
- [12] - آلاء الرحمن: ص 25.
- [13] - آلاء الرحمن: ص 25.
- [14] - تفسیر صافی: ج 1، ص 51.
- [15] - آلاء الرحمن: ص 25.
- [16] - تهذیب الاصول: تقریرات دروس امام خمینی: ج 2، ص 96 [به قلم استاد جعفر سبحانی].
- [17] - تفسیر قریطی: جزء 14، ص 113، در ابتدای تفسیر سوره احزاب.
- [18] - تفسیر قریطی: جزء 14، ص 113، در ابتدای تفسیر سوره احزاب.
- [19] - اتقان: ج 1، ص 67.
- [20] - درالمنثور: ج 5، ص 180، در ابتدای تفسیر سوره احزاب.

موسسه بین المللی سبطين